

УДК 677.055

**ВИЗНАЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ ГЛИБИНИ КУЛІРУВАННЯ ПРЯЖІ
В'ЯЗАЛЬНИХ МАШИН**

В.М. ДВОРЖАК, Б.В. ОРЛОВСЬКИЙ

Київський національний університет технологій та дизайну

Розглянуто застосування програми, створеної в середовищі математичного процесора MathCAD, для аналітичного визначення глибини кулірування пряжі за заданою довжиною петлі на в'язальних машинах

Об'єкти та методи дослідження

Предметом дослідження є залежність глибини кулірування пряжі від заданої довжини петлі та параметрів, що на неї впливають. При дослідженні аналітичної функції глибини кулірування пряжі був використаний аналітичний метод [1, 2], який реалізований у програмі, створеної в середовищі математичного процесора MathCAD [3, 4].

Постановка завдання

Багатоетапна механічна технологія петлетворення на в'язальних машинах передбачає обов'язкове виконання етапу кулірування (нім.: *kuliren* – згинати) [1, 2]. Етап кулірування характеризується глибиною кулірування, яка вважається найважливішим параметром будь-якого процесу петлетворення та впливає на інші його параметри, зокрема на довжину петлі. При проектуванні процесу петлетворення необхідно розрахувати глибину кулірування за заданими довжиною петлі та розмірами петлетвірних органів у припущенні, що стара петля не перешкоджає куліруванню, при цьому прийняти такі обмеження: пряжа є ідеальною гнучкою ниткою, нерозтяжна та не сплющується [1, 2, 5]. У фаховій літературі [1, 2] для визначення функції $h_k = f(\varphi)$ глибини кулірування у залежності від довжини петлі l описується метод Мільченка І. С., згідно з яким спочатку визначається функція кута охоплення пряжею робочих органів, а потім обчислюється значення функції глибини кулірування. При цьому алгоритм визначення кута охоплення передбачає розкладання тригонометричних функцій в ряд та розв'язок отриманого наближеного виразу з використанням логарифмічної лінійки, що ускладнює процес розрахунку та призводить до втрати точності результатів. Разом з тим, у роботі [1] зазначається, що задача про точне визначення глибини кулірування за заданою довжиною петлі може бути розв'язана з використанням прикладних комп'ютерних програм. Тому завданням дослідження є розробка математичної моделі для аналітичного визначення глибини кулірування h_k за заданою довжиною петлі у прикладній комп'ютерній програмі MathCAD для автоматизації розрахунків з метою вдосконалення проектування в'язальних машин.

Результати та їх обговорення

В якості об'єкту дослідження вибраний механізм в'язання однофонтурної круглов'язальної машини з язичковими голками та платинами, для якого потрібно визначити глибину кулірування h_k . Для визначення глибини кулірування h_k згідно з [1, 2] розглянемо напівпетлю $l/2$ (рис. 1), яка складається з таких ділянок, що визначаються довжинами $l_{i-(i+1)} \forall i = \overline{1...5}$ по середній лінії петлі: прямолінійної l_{1-2} , яка розташовується на відбійній площині платини; дугоподібної l_{2-3} , яка розташовується на закругленні

платини; прямолінійної l_{3-4} , яка розташовується між платиною та голкою; і дугоподібної l_{4-5} , яка розташовується на закругленні гачка голки:

$$\frac{l}{2} = l_{1-2} + l_{2-3} + l_{3-4} + l_{4-5}. \quad (1)$$

Визначимо довжини ділянок:

$$l_{1-2} = \frac{p}{2} - r_p; \quad (2)$$

$$l_{2-3} = \left(r_p + \frac{d_H}{2} \right) \cdot \alpha_1; \quad (3)$$

$$l_{4-5} = \left(\frac{d}{2} + \frac{d_H}{2} \right) \cdot \alpha_1; \quad (4)$$

$$l_{3-4} = \frac{l}{2} - l_{1-2} - l_{2-3} - l_{4-5} = \frac{l}{2} - \left(\left(\frac{p}{2} - r_p \right) + \left(r_p + \frac{d_H}{2} \right) \cdot \alpha_1 + \left(\frac{d}{2} + \frac{d_H}{2} \right) \cdot \alpha_1 \right). \quad (5)$$

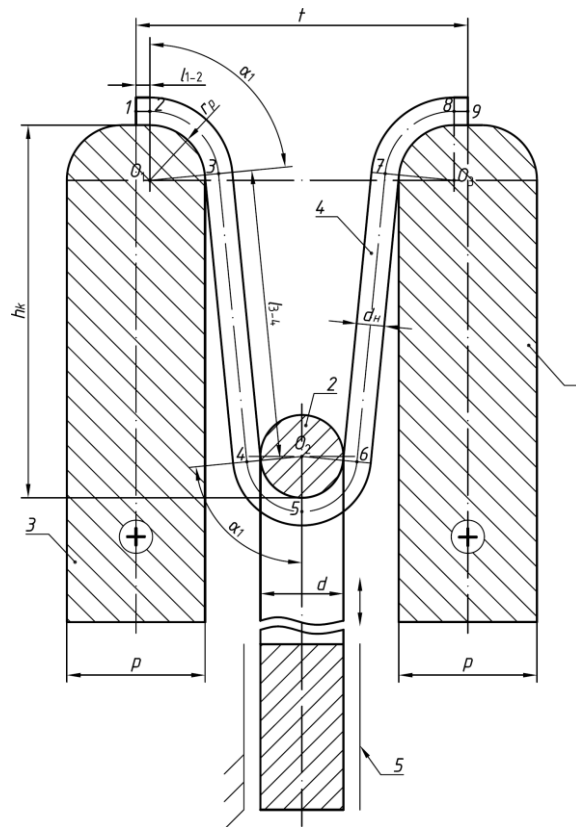

Рис. 1. Розрахункова схема для визначення глибини кулірування за довжиною петлі:

1, 3 – платини; 2 – гачок голки; 4 – петля; 5 – голковий циліндр

Для визначення глибини кулірування h_k спроектуємо напівпетлю $l/2$ на вертикальну площину:

$$h_k = \left[\left(r_p + \frac{d_H}{2} \right) - \left(r_p + \frac{d_H}{2} \right) \cdot \cos \alpha_1 \right] + l_{3-4} \cdot \sin \alpha_1 + \left[\left(\frac{d}{2} + \frac{d_H}{2} \right) - \left(\frac{d}{2} + \frac{d_H}{2} \right) \cdot \cos \alpha_1 \right] - d_H. \quad (6)$$

Після спрощення дістанемо вираз:

$$h_k = r_p - r_p \cdot \cos \alpha_1 - d_n \cdot \cos \alpha_1 + l_{3-4} \cdot \sin \alpha_1 + \frac{d}{2} - \frac{d}{2} \cdot \cos \alpha_1. \quad (7)$$

У виразі (7) кут α_1 визначимо, спроектувавши напівпетлю на горизонтальну площину:

$$\frac{t}{2} = l_{1-2} + \left(r_p + \frac{d_n}{2} \right) \cdot \sin \alpha_1 + l_{3-4} \cdot \cos \alpha_1 + \left(\frac{d}{2} + \frac{d_n}{2} \right) \cdot \sin \alpha_1, \quad (8)$$

звідки

$$l_{3-4} = \frac{- \left(l_{1-2} + 2 \cdot r_p \cdot \sin \alpha_1 + 2 \cdot d_n \cdot \sin \alpha_1 + d \cdot \sin \alpha_1 - t \right)}{2 \cdot \cos \alpha_1}. \quad (9)$$

Підставимо отримане значення l_{3-4} до рівняння (5):

$$\begin{aligned} & \frac{- \left(l_{1-2} + 2 \cdot r_p \cdot \sin \alpha_1 + 2 \cdot d_n \cdot \sin \alpha_1 + d \cdot \sin \alpha_1 - t \right)}{2 \cdot \cos \alpha_1} = \\ & = \frac{l}{2} - \left(\left(\frac{p}{2} - r_p \right) + \left(r_p + \frac{d_n}{2} \right) \cdot \alpha_1 + \left(\frac{d}{2} + \frac{d_n}{2} \right) \cdot \alpha_1 \right). \end{aligned} \quad (10)$$

Після спрощення дістанемо трансцендентне рівняння:

$$\left[-p + 2 \cdot r_p \right] \cdot \alpha_1 + \left[r_p + 2 \cdot d_n + d \right] \cdot \cos \alpha_1 + \left[r_p + 2 \cdot d_n + d \right] \cdot \sin \alpha_1 + 2 \cdot l_{1-2} - t = 0, \quad (11)$$

де $l = 2 \cdot \left(l_{1-2} + l_{2-3} + l_{3-4} + l_{4-5} \right)$ – довжина петлі; p – товщина платини; r_p – радіус закруглення платини; d_n – діаметр пряжі; d – діаметр гачка голки; t – голковий крок.

Для розв’язку рівняння (11) скористаємося програмою MathCAD, яка має вбудовану функцію *root* [3, 4] для розв’язку рівнянь з одним невідомим та реалізує метод січних.

Згідно з цим методом потрібно спочатку заздалегідь присвоїти куту α_1 початкове значення α_0 , в околиці якого відбуватиметься пошук кореня рівняння (11), а потім змінювати цей кут від 0° до 90° з кроком $\Delta \alpha$. Для визначення початкового значення кута α_0 рекомендується [3, 4] побудувати графік функції $y = f(\alpha_1)$ (рис. 2):

$$f(\alpha_1) = \left[-p + 2 \cdot r_p \right] \cdot \alpha_1 + \left[r_p + 2 \cdot d_n + d \right] \cdot \cos \alpha_1 + \left[r_p + 2 \cdot d_n + d \right] \cdot \sin \alpha_1 + 2 \cdot l_{1-2} - t. \quad (12)$$

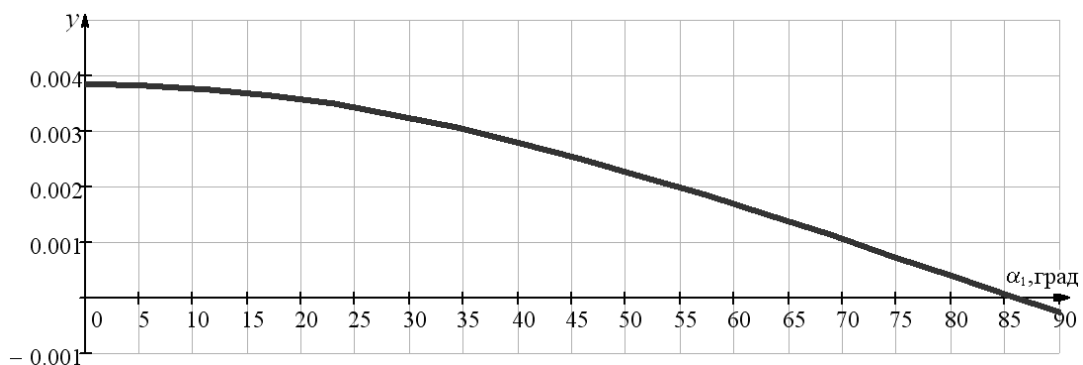

Рис. 2. Графік функції $f(\alpha_1)$ для визначення початкового значення кута α_0 , в околиці якого здійснюється пошук кореня рівняння (11)

Точка перетину графіка функції $y = f(\alpha_1)$ з віссю абсцис визначає початкове значення кута α_0 , в околиці якого здійснюватиметься пошук кореня рівняння (11).

Тепер, застосувавши функцію *root*, та використовуючи семантику MathCAD [3, 4], дістаємо

розрахункове значення кута α_1 :

$$\alpha_1 := \text{root}(\text{f}(\alpha_0), \alpha_0, a, b) \quad (13)$$

де a та b – початкове та кінцеве значення границь інтервалу $[a, b]$, в якому здійснюється пошук значення кута α_1 .

Підставивши отримане значення кута α_1 до рівнянь (5) та (7), дістанемо значення глибини кулірування h_k , яке й потрібно було визначити.

В якості прикладу, визначимо глибину кулірування пряжі для однофонтурної круглов'язальної машини 22 класу, яка має такі параметри: $l = 5,0$ мм; $d = 0,40$ мм; $p = 0,25$ мм; $r_p = 0,10$ мм; $t = 1,155$ мм і $d_n = 0,18$ мм. Використовуючи вираз (12), будемо в MathCAD графік ($X-Y Plot$) функції $f(\alpha_1)$ (див. рис. 2). На перетині кривої з віссю абсцис визначимо початкове значення кута $\alpha_0 \approx 85^\circ$. Потім, використовуючи в MathCAD функцію $\text{root}(f(\text{var1}, \text{var2}, \dots), \text{var1}, [a, b])$, на інтервалі $[a=80^\circ, b=90^\circ]$ згідно з рис. 2 дістаємо:

$$\alpha_1 := \text{root}(\text{f}(\alpha_0), \alpha_0, 80^\circ, 90^\circ) = 85,86^\circ = 85^\circ 52'$$

Підставляючи отримане значення $\alpha_1 = 85^\circ 52'$ до виразів (5) та (7), дістаємо значення h_k :

$$l_{3-4} = \frac{5}{2} - \left(\left(\frac{0,4}{2} - 0,1 \right) + \left(0,1 + \frac{0,18}{2} \right) \cdot 1,4985 + \left(\frac{0,4}{2} + \frac{0,18}{2} \right) \cdot 1,4985 \right) = 1,85 \text{ мм};$$

$$h_k = 0,1 - 0,1 \cdot \cos(5^\circ 52') - 0,18 \cdot \cos(5^\circ 52') + 1,85 \cdot \sin(5^\circ 52') + \frac{0,4}{2} - \frac{0,4}{2} \cdot \cos(5^\circ 52') = 2,11 \text{ мм}.$$

Висновки

На засадах отриманого аналітичного виразу (11) для глибини кулірування пряжі за довжиною петлі отриманий чисельний розв'язок, який дозволяє виконати автоматизований розрахунок у прикладній комп'ютерній програмі, створеній в середовищі математичного процесора MathCAD. Результати розрахунку можуть бути використані при проектуванні механізму в'язання технологічних машин. Результати розрахунку впроваджені в навчальний процес кафедри машин легкої промисловості в дисципліні «Проектування машин легкої промисловості (трикотажний модуль)».

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарбарук В. Н. Проектирование трикотажных машин / В. Н. Гарбарук – Л.: Машиностроение, 1980. – 472с.
2. Мойсеєнко Ф. А. Проектування в'язальних машин / Ф. А. Мойсеєнко – Харків: Основа, 1994. – 336 с.
3. Кирьянов Д. В. Самоучитель MathCAD 2001 / Д. В. Кирьянов – СПб.: БХВ-Петербург, 2001. – 544 с.
4. Макаров Е. Г. Инженерные расчеты в MathCAD / Е. Г. Макаров – СПб.: Питер, 2005. – 448 с.
5. Мигушов И. И. Механика текстильной нити и ткани: Моногр. / И. И. Мигушов – М.: Легкая индустрия, 1980. – 160 с.